

ligheden ikke behøvede at blande sig deri. Selv da Fæsteafsløsningen udgjorde et Hovedthema for Rigsdagens Forhandlinger, blev det fra alle Sider anerkjendt, at det Dristeligste vilde være, om fortsatte Forhandlinger kunde gjøre en saadan Lovs Anvendelse overflødig, og man vil vistnok anerkjende de store Fordele, som en frivillig Afsløsning har fremfor en tvungen, hvilket ogsaa dengang blev indrømmet af Sagens allerivrigste Talsmænd. Dette gjælder saa meget mere, naar man staaer overfor en enkelt Eier, og dette bevægede mig, som sagt, til at henvende mig til Besidderen af Grevskabet Samsø, og jeg kan kun udtrykke min Tilfredshed over den Maade, hvorpaa denne Indblanding fra min Side er bleven optaget. Man svarede mig, at det allerede længe havde været paatænkt at indlede de nødvendige forberedende Skridt til at faae alle Gaardene tagerede, og Grev Dannefjeld har nu tilmeldt mig, at der til Justitsministeriet er indgivet et Andragende om Afhændelse af alt Godset, og skjøndt jeg ganske vist ikke har nogen Ret til at kontrollere den Slags Sager, saa har dog min ærede Kollega, Justitsministeren, meddeelt mig de Vilkaar, hvorunder det skulde skee, og jeg skjønner ikke rettere, end at det i alle Hovedtrækkene maa kaldes billige Vilkaar. Der foreligger altsaa en meget nær Udsigt — idetmindste haaber jeg det, skjøndt jeg naturligviis ikke kan indestaae for Noget — til, at Forholdene ville afløse sig frivillig, og jeg troer, at der ikke vil være deelte Meninger om, at naar dette er saa, vil det være lidet ønskeligt at give en Lov, som, om den endogsaa fremtræder med det Formaal, at ville opløse indviklede Forhold, dog i sin indreste Kerne, hvad der tydelig fremgaaer, naar man forfølger dens Historie, har, om end ikke den samme Karakter, saa dog det samme Diemed og de samme Virkninger som en Fæsteafsløsningslov for enkelte Godser. Jeg accentuerer ikke disse Ord; jeg veed, at paa Trøisborg og paa en lille D. finder noget lignende Sted; men jeg troer, at ærlig talt tænker Ingen paa andre Steder end Samsø, og skjøndt det ganske vist kan siges at være et indviklet Forhold, saa kan det dog kun uegentlig kaldes Sameie, naar den ene Part eier Bygningerne og den anden

for berettiget til at modsætte mig Sagen; men det er mit indstændige Ønske, at den ikke i denne Session føres saavidt, at det Spørgsmaal kom til at foreligge Regjeringen, om den skulde modtage Loven eller ei. Det kan ikke slæde, at den staaer i Udsigt; men jeg troer, det vil være urigtigt at forcere den.

Efter hvad jeg saaledes har udtalt, finder jeg ikke Anledning til at forbyde mig i Sagens Enkeltheder, saa meget mindre, som jeg ikke tvivler om, at den vil blive henvist til et Udvalg. Jeg skal dog ganske foreløbig udtale et Par Ord for derigjennem at give nogle maaftee nyttige Smaavink for et eventuelt Udvalg. Naar der saaledes i Lovudkastet tales om Jordbrug istedetfor Gaardbrug, saa vil ganske vist den ærede Forslagsstiller kunne sige, at det er en Følge af, at det ikke er en Fæsteafsløsningslov, som han er fremkommen med, men en Lov, der tilsigter at opløse et Slags Sameie, men han vil dog ikke kunne forbylde, at det i Virkeligheden er en Fæsteafsløsningslov, og at han har brugt Bencærvnelsen Jordbrug for ikke at gaee ud over den Grændse, hvor Tvangs-fæsteafsløsningen er tilstede. — Selv efter det Standpunkt, hvorpaa denne Lov stiller sig, er der stor Forskjel mellem Gaard og Huus. Det er ganske vist, at en ikke ringe Deel af Gaardens Bygninger først faae deres sande Værdi og Brugbarhed ved, og at deres Værdi er betinget af den faktiske Forbindelse, hvori den staaer til de Border, som først ved Fæste skulde erhverves. Det Samme gjælder enten aldeles ikke eller dog kun i ringe Grad med Hensyn til Husene, som have deres uformindskede Værdi, hvad enten der følger Jordbrug med eller ei, forudsat at det ikke er en større Bygning; og da de væsentlig ere bestemte til Behøelse, har Udsigten til at kunne faae lidet Jord at drive kun meget ringe Betydning for dem i Sammenligning med Gaardene, og jeg vil derfor ansee det for rettest, naar man forfølger Sagens historiske Gang, at indskrænke Forslaget til Gaardene. — Definitionen i § 1 er givet med megen Skjønsonhed — jeg vilde ikke kunne give den bedre — men den vil i praktisk Henseende kunne give Anledning til det Spørgsmaal, om disse Forhold virkelig ere tilstede eller ikke, og skulde de forløbs afgjøres